

ĐỔI MỚI QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM CHO HỌC SINH Ở TRƯỜNG TIỂU HỌC

Trần Thanh Dũng

Khoa Giáo dục tiểu học, Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh

Tóm tắt: Để thực hiện hiệu quả hoạt động trải nghiệm ở trường tiểu học và đạt được mục tiêu, cần có đổi mới trong công tác quản lý của Hiệu trưởng sao cho phù hợp mục tiêu của hoạt động này trong Chương trình giáo dục phổ thông 2018. Bài viết tập trung phân tích về ý nghĩa và đề xuất biện pháp đổi mới quản lý hoạt động trải nghiệm cho học sinh ở trường tiểu học. Kết quả nghiên cứu này có thể ứng dụng vào thực tiễn bằng cách điều chỉnh sao cho phù hợp với điều kiện thực tế của các trường.

Từ khóa: quản lý, hoạt động trải nghiệm, trường tiểu học, hiệu trưởng

INNOVATING MANAGEMENT OF STUDENT EXPERIENCE ACTIVITIES IN ELEMENTARY SCHOOLS

Tran Thanh Dung

Faculty of Elementary Education, Ho Chi Minh City University of Education

Abstract: To effectively implement experiential activities in primary schools and achieve their objectives, it is essential to innovate the principal's management approach to align with the goals of these activities outlined in the 2018 General Education Program. This article focuses on analyzing the significance of these innovations and proposing measures to improve the management of experiential activities for primary school students. The research findings can be applied in practice by adapting them to the actual conditions of individual schools.

Keywords: management, experiential activities, primary schools, principals

Nhận bài: 08/11/2024

Phản biện: 29/11/2024

Duyệt đăng: 02/12/2024

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Chương trình giáo dục phổ thông 2018 đã chính thức đưa vào nhiều nội dung mới, trong đó hoạt động trải nghiệm (HĐTN) là một phần quan trọng ở cấp tiểu học. Đây được coi là một môn học chính thức được thiết kế với mục tiêu tạo ra sự kết nối gần gũi, sinh động và thiết thực giữa kiến thức với thực tế cuộc sống (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018). Chương trình này tập trung vào việc chuyển mạnh các hoạt động tập thể, các hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp và hoạt động ngoại khóa thành các HĐTN mang tính thực tiễn cao hơn, giúp học sinh, đặc biệt là học sinh tiểu học, cảm thấy hứng thú hơn với việc học, thay vì cảm giác nhàm chán thường gặp ở các hình thức giáo dục truyền thống (Đinh Thị Kim Thoa et al., 2021).

Tuy nhiên, trong thực tế, việc triển khai HĐTN tại các trường tiểu học vẫn còn gặp phải một số khó khăn và thách thức đáng kể: nhận thức của một bộ phận giáo viên, học sinh và phụ huynh về tầm quan trọng của HĐTN và cách thức thực hiện các hoạt động này vẫn chưa đầy đủ và đồng bộ; đội ngũ giáo viên chưa được bồi dưỡng đầy đủ về các nội dung, hình thức cũng như phương pháp tổ chức các HĐTN; cơ sở vật chất phục vụ cho các hoạt động này vẫn còn hạn chế, chưa đáp ứng

được yêu cầu ngày càng cao của chương trình... (Nguyễn Văn Chiến, 2022; Lê Thị Mỹ Trà, 2021; Nguyễn Văn Hiến et al., 2020).

Trong các nghiên cứu về quản lý giáo dục, đã có nhiều công trình nghiên cứu về quản lý HĐTN sáng tạo và giáo dục ngoài giờ lên lớp cho học sinh. Nhưng nghiên cứu về quản lý HĐTN tại các trường tiểu học theo Chương trình giáo dục phổ thông 2018 chưa được nghiên cứu nhiều, chủ yếu tập trung vào thực hiện HĐTN theo chương trình giáo dục phổ thông cũ. Vì vậy, nghiên cứu đổi mới quản lý HĐTN cho học sinh tại các trường tiểu học là cấp thiết, có tính thời sự, có ý nghĩa lý luận và thực tiễn cao.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Ý nghĩa của đổi mới quản lý hoạt động trải nghiệm cho học sinh ở trường tiểu học

Chất lượng và hiệu quả của các HĐTN cho học sinh ở trường tiểu học phụ thuộc vào nhiều yếu tố như đội ngũ giáo viên, sự tham gia của học sinh, phương pháp giảng dạy, hình thức tổ chức, cơ sở vật chất, và sự phối hợp hiệu quả từ các lực lượng giáo dục bên ngoài nhà trường. Trong đó, công tác quản lý giữ vai trò trung tâm và mang tính quyết định đến các yếu tố trên. Quản lý HĐTN cho học sinh ở trường tiểu học là quá trình mà Hiệu trưởng

thực hiện các tác động có kế hoạch, có định hướng và mang tính mục tiêu đối với đội ngũ giáo viên, học sinh, cùng các lực lượng giáo dục bên trong và bên ngoài nhà trường nhằm tạo ra môi trường thuận lợi, tối đa hóa các cơ hội cho học sinh tham gia vào các HĐTN thực tế gắn liền với đời sống trong trường học, gia đình, xã hội, và các hoạt động phục vụ cộng đồng. Những hoạt động này được tổ chức và hướng dẫn bởi đội ngũ nhà giáo dục (gồm giáo viên và các lực lượng khác tham gia), qua đó, góp phần hình thành và phát triển cho học sinh những phẩm chất chủ yếu, năng lực chung, cùng một số năng lực đặc thù quan trọng.

Vì vậy, đổi mới quản lý HĐTN cho học sinh tiểu học có ý nghĩa ở những khía cạnh sau:

Định hướng phát triển và đáp ứng nhu cầu của học sinh tiểu học: Đảm bảo các HĐTN được thực hiện đúng mục tiêu giáo dục, giúp học sinh phát triển toàn diện về phẩm chất và năng lực, đáp ứng yêu cầu của chương trình giáo dục phổ thông. Tạo cơ hội cho học sinh tham gia vào các HĐTN phong phú, phù hợp với năng lực, sở thích và nhu cầu thực tiễn của các em.

Hỗ trợ giáo viên tiểu học: Tạo điều kiện để giáo viên nâng cao kiến thức, kỹ năng và năng lực tổ chức các HĐTN, từ đó đáp ứng được yêu cầu giáo dục theo cách sáng tạo và hiệu quả hơn.

Giám sát và nâng cao chất lượng giáo dục tiểu học: Đảm bảo các nội dung, phương pháp tổ chức, và kết quả của các HĐTN đạt được yêu cầu về chất lượng và hiệu quả giáo dục.

Phối hợp và điều hành hiệu quả các hoạt động giáo dục ở trường tiểu học: Tổ chức, điều hòa, phối hợp và hướng dẫn các cá nhân và tổ chức liên quan bên trong và bên ngoài nhà trường, nhằm đạt được mục tiêu chung của chương trình giáo dục, đồng thời nâng cao sự đồng thuận và hiệu quả triển khai trong thực tế.

2.2. Biện pháp đổi mới quản lý hoạt động trải nghiệm cho học sinh ở trường tiểu học

2.2.1. Nâng cao nhận thức của cán bộ quản lý, giáo viên và các lực lượng giáo dục khác về vai trò, đặc điểm của hoạt động trải nghiệm cho học sinh ở trường tiểu học

Chương trình giáo dục phổ thông 2018 do Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành đã đưa HĐTN trở thành một phần quan trọng trong quá trình giáo dục đối với học sinh tiểu học. Chương trình HĐTN cho học sinh cấp tiểu học được thiết kế gắn liền với thực tế, địa phương và cộng đồng, là một hoạt động tổng hợp nhiều lĩnh vực, tích

hợp các môn học khác nhau, dễ dàng áp dụng vào thực tế. Hoạt động này không chỉ giúp học sinh tiếp cận những kiến thức sống động mà còn góp phần quan trọng vào việc hình thành và phát triển các phẩm chất, năng lực cần thiết cơ bản cho học sinh tiểu học trong bối cảnh xã hội hiện đại. Tuy nhiên, hiện nay vẫn còn một bộ phận cán bộ quản lý, giáo viên chưa nhận thức đầy đủ và chính xác về vai trò cũng như tầm quan trọng của HĐTN đối với học sinh. Điều này dẫn đến sự thiếu thống nhất trong việc phối hợp các hoạt động, làm giảm hiệu quả của các HĐTN cho học sinh ở trường tiểu học.

Do đó, để cải thiện hiệu quả đạt được, cần phải nâng cao nhận thức của cán bộ quản lý, giáo viên và các lực lượng giáo dục khác bên trong và ngoài nhà trường về tầm quan trọng của HĐTN. Mỗi bên cần nhận thức rõ ràng về trách nhiệm và vai trò của mình trong việc tổ chức, thực hiện các hoạt động này. Bên cạnh đó, cần phải hiểu rõ về nội dung, hình thức tổ chức và yêu cầu về năng lực của giáo viên, nhà giáo dục trong việc triển khai hiệu quả HĐTN cho học sinh tiểu học.

2.2.2. Đổi mới công tác xây dựng kế hoạch hoạt động trải nghiệm cho học sinh ở trường tiểu học

Kế hoạch cho hoạt động trải nghiệm (HĐTN) của cán bộ quản lý xây dựng dưới sự đề xuất, góp ý của giáo viên sẽ tạo điều kiện cho học sinh tiểu học có cơ hội tiếp cận thực tiễn, tham gia các hoạt động xã hội, khám phá tự nhiên, từ đó kết nối với quá trình giáo dục phẩm chất, năng lực và định hướng nghề nghiệp cho học sinh. Việc xây dựng một kế hoạch HĐTN chi tiết, cụ thể và khoa học sẽ giúp Hiệu trưởng cùng đội ngũ thực hiện nhiệm vụ xác định rõ mục tiêu cần đạt được, đồng thời nhận diện các điểm mạnh, điểm yếu, cơ hội và thách thức khi tổ chức các hoạt động này. Qua đó, họ có thể xác định các nguồn lực và biện pháp cần thiết để đảm bảo thực hiện hiệu quả.

Kế hoạch HĐTN cho học sinh ở trường tiểu học bao gồm việc xác định mục tiêu và chương trình cho các hoạt động cụ thể, đồng thời đưa ra các bước thực hiện chi tiết, các điều kiện và phương tiện cần thiết để tổ chức hoạt động trải nghiệm trong một khoảng thời gian nhất định. Kế hoạch cần nêu rõ trách nhiệm của từng bộ phận và cá nhân trong nhà trường, đồng thời yêu cầu về thời gian và tiến độ thực hiện. Hơn nữa, kế hoạch phải phản ánh được vai trò của hoạt động trải nghiệm, vừa là môn học bắt buộc, vừa là một

hoạt động tích hợp trong các môn học và các hoạt động khác của trường tiểu học.

2.2.3. Hoàn thiện công tác tổ chức triển khai hoạt động trải nghiệm cho học sinh ở trường tiểu học

Đây là quá trình thực hiện kế hoạch đã xây dựng, đóng vai trò quyết định đối với sự thành công của HĐTN trong nhà trường tiểu học. Ở biện pháp này, trong quá trình quản lý HĐTN cho học sinh, Hiệu trưởng trường tiểu học cần liên tục cải tiến tổ chức để huy động tối đa các nguồn lực, đảm bảo hoạt động diễn ra khoa học và hiệu quả.

Cụ thể, cần tập trung vào các nội dung cốt lõi như: Lập ban chỉ đạo HĐTN do Phó Hiệu trưởng chuyên môn làm trưởng ban, bao gồm các tổ trưởng, bí thư Đoàn thanh niên, trưởng ban đại diện cha mẹ học sinh, và đại diện các công ty, doanh nghiệp, cơ sở giáo dục nghề nghiệp (ban chỉ đạo sẽ phối hợp các nguồn lực để tổ chức HĐTN hiệu quả); Phân công nhiệm vụ cho các đơn vị, giáo viên trong trường, đảm bảo tính dân chủ, hệ thống và hiệu quả, phù hợp với quy định của nhà trường và đảm bảo đúng người, đúng việc để phát huy tối đa hiệu quả công việc; Xác định cơ chế hoạt động và phối hợp giữa các đơn vị và cá nhân, quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của từng thành viên trong quá trình tổ chức; Hướng dẫn và giám sát việc lập kế hoạch và triển khai các công việc được phân công; Tổ chức tuyên truyền về vai trò và tầm quan trọng của HĐTN cho học sinh tiểu học, triển khai kế hoạch đến toàn thể giáo viên, học sinh và phụ huynh; Tổ chức các lớp tập huấn cho đội ngũ giáo viên về kỹ năng tổ chức HĐTN; Tổ chức các buổi trao đổi, thảo luận để rút kinh nghiệm và điều chỉnh kế hoạch HĐTN, đồng thời triển khai kế hoạch cho giai đoạn tiếp theo..

2.2.4. Chỉ đạo sát sao hoạt động trải nghiệm cho học sinh ở trường tiểu học

Xây dựng chủ trương, mục tiêu, nguyên tắc quản lý HĐTN, thông qua việc xây dựng kế hoạch, quyết định và quy chế phù hợp với pháp luật nhà nước, điều kiện thực tế của địa phương và nhà trường. Sau đó, triển khai các nội dung kế hoạch, quyết định và hướng dẫn nhiệm vụ tới toàn bộ hội đồng sư phạm và các lực lượng liên quan.

Khuyến khích và động viên đội ngũ giáo viên, cán bộ quản lý phát huy tối đa tiềm năng và năng lực của mình, tạo động lực mạnh mẽ cho họ trong quá trình thực hiện kế hoạch HĐTN. Hiệu trưởng cần phân công hợp lý, áp dụng chính sách khen thưởng và khích lệ để thúc đẩy việc thực hiện hiệu

quả kế hoạch.

Ra quyết định và văn bản chỉ đạo, truyền đạt các mệnh lệnh tới cấp dưới, đồng thời hướng dẫn và đôn đốc việc thực hiện các văn bản, kế hoạch HĐTN. Tạo động lực cho các cấp dưới hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao.

Tạo điều kiện cho giáo viên tham gia các lớp bồi dưỡng, tập huấn về tổ chức HĐTN, nhằm nâng cao kỹ năng và hiệu quả thực hiện. Hướng dẫn, điều chỉnh những sai lệch trong quá trình thực hiện kế hoạch và yêu cầu giáo viên cập nhật thông tin mới vào nội dung HĐTN.

Tăng cường công tác tham mưu của các bộ phận trong nhà trường với Ban Giám hiệu, nhằm nâng cao chất lượng công tác quản lý HĐTN.

2.2.5. Nghiêm túc thực hiện kiểm tra đánh giá hoạt động trải nghiệm cho học sinh ở trường tiểu học

Xây dựng kế hoạch kiểm tra, đánh giá HĐTN, đảm bảo kế hoạch rõ ràng và hợp lý giúp Hiệu trưởng phát hiện và điều chỉnh kịp thời những sai sót, bảo đảm kế hoạch HĐTN được thực hiện đúng hướng và đúng tiến độ.

Xây dựng hệ thống tiêu chuẩn, tiêu chí đánh giá, công khai các tiêu chuẩn và tổ chức thi đua trong toàn trường để tạo động lực cho mọi lực lượng tham gia hoàn thành tốt nhiệm vụ. Các tiêu chuẩn kiểm tra, đánh giá cần căn cứ vào yêu cầu về năng lực học sinh tiểu học cần đạt được theo Chương trình giáo dục phổ thông 2018.

Thành lập ban kiểm tra, đánh giá và phân công thành viên tham gia kiểm tra phù hợp với từng nội dung để đảm bảo tính khách quan, công bằng và chính xác trong quá trình kiểm tra.

Xác định hình thức, phương pháp và quy trình kiểm tra, đánh giá sao cho công tác này được thực hiện theo đúng kế hoạch, quy trình và mục tiêu. Sau khi kiểm tra, cần phân tích kết quả, rút ra kinh nghiệm, điều chỉnh để phát huy điểm mạnh và khắc phục hạn chế trong quá trình thực hiện HĐTN.

Chỉ đạo Phó Hiệu trưởng xây dựng và tổ chức thực hiện kế hoạch kiểm tra, đánh giá. Việc xây dựng kế hoạch cần có sự thảo luận và đóng góp ý kiến của giáo viên tham gia hoạt động giáo dục trải nghiệm, đảm bảo kế hoạch kiểm tra, đánh giá được thực hiện hiệu quả.

2.2.6. Tăng cường các điều kiện hỗ trợ thực hiện hoạt động trải nghiệm cho học sinh ở trường tiểu học

Cơ sở vật chất và trang thiết bị: Nhà trường cần

có kế hoạch mua sắm, bổ sung, sửa chữa, và vận động tài trợ để đảm bảo đủ các điều kiện tối thiểu phục vụ cho HĐTN.

Nguồn nhân lực tham gia HĐTN: Đội ngũ giáo viên và cán bộ phụ trách HĐTN đóng vai trò quan trọng trong việc triển khai các nội dung hoạt động. Do đó, cần nâng cao nhận thức của họ về bản chất của hoạt động này và tổ chức các khóa bồi dưỡng, tập huấn về các nội dung trải nghiệm, yêu cầu cần đạt được và phương pháp tổ chức các HĐTN, giúp giáo viên tận dụng tốt thời gian, điều kiện và kiến thức để hỗ trợ học sinh.

Thời gian: Cần phân bổ thời gian hợp lý để thực hiện các hoạt động như giáo dục trải nghiệm trong môn học và giáo dục ngoài giờ lên lớp. Đồng thời, căn cứ vào kế hoạch, Hiệu trưởng cần sắp xếp thời gian hợp lý để tổ chức các HĐTN như tham quan thực tế, hội thi...

Tài chính: Dự toán tài chính phải đảm bảo đủ nguồn kinh phí để thực hiện các hoạt động của nhà trường, trong đó có HĐTN. Cần chú trọng vào công tác xã hội hóa giáo dục để tăng cường nguồn lực và nâng cao hiệu quả thực hiện các hoạt động.

Sự phối hợp và hỗ trợ của các bên liên quan: Nhà trường cần làm cho cha mẹ học sinh, các cơ quan, đoàn thể, tổ chức xã hội và doanh nghiệp nhận thức rõ ràng HĐTN không chỉ là nhiệm vụ của giáo viên mà là trách nhiệm chung của toàn xã hội. Các tổ chức xã hội và chính quyền địa phương cần quan tâm, hỗ trợ để tham gia tích cực

vào công tác này.

Để thực hiện HĐTN theo đúng kế hoạch và đạt mục tiêu đề ra, Hiệu trưởng cần tăng cường các điều kiện hỗ trợ như sau:

Cung cấp đầy đủ các nguồn lực trực tiếp liên quan đến quản lý HĐTN, bao gồm nhân lực, vật lực và tài lực. Đảm bảo quỹ thời gian hợp lý để tổ chức các hoạt động.

Thực hiện tốt công tác xã hội hóa giáo dục, tạo cơ hội thu hút sự hỗ trợ từ các tổ chức xã hội và doanh nghiệp, qua đó giúp các hoạt động của nhà trường đạt hiệu quả cao hơn.

Tăng cường sự phối hợp với cha mẹ học sinh, các cơ quan, đoàn thể, tổ chức xã hội và doanh nghiệp để huy động sự hỗ trợ trong việc tổ chức HĐTN. Cần tranh thủ sự quan tâm và giúp đỡ của chính quyền địa phương để thúc đẩy các hoạt động này đạt kết quả tích cực.

IV. KẾT LUẬN

HĐTN giúp học sinh tiểu học phát triển các năng lực cần thiết để thích ứng với cuộc sống. Đồng thời, hoạt động này còn góp phần hình thành và phát triển các phẩm chất chủ yếu và năng lực chung theo quy định trong Chương trình giáo dục phổ thông 2018. Việc thực hiện đồng bộ và hiệu quả 6 biện pháp đã nêu sẽ nâng cao hiệu quả quản lý HĐTN cho học sinh tiểu học. Đây là cơ sở để các nhà quản lý giáo dục có thể tham khảo và áp dụng vào thực tiễn quản lý hoạt động giáo dục tại các đơn vị của mình.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/2018 Ban hành Chương trình giáo dục phổ thông*.

Đinh Thị Kim Thoa, Bùi Ngọc Diệp, Lê Thái Hưng, Lại Thị Ngọc Yến, Trần Thị Quỳnh Trang, & Lê Thế Tinh (2021), *Hướng dẫn tổ chức hoạt động trải nghiệm tiểu học theo Chương trình giáo dục phổ thông 2018*, Nxb Đại học Sư phạm.

Lê Thị Mỹ Trà (2023), “*Thực trạng tổ chức hoạt động trải nghiệm lớp 1 ở các trường tiểu học thành phố Cao Lãnh, tỉnh Đồng Tháp*”, Tạp chí Khoa học Đại học Đồng Tháp, 12(9), 19-30.

Nguyễn Văn Chiên (2022), “*Thực trạng hoạt động trải nghiệm cho học sinh tiểu học tại các trường trên địa bàn Quận 7, thành phố Hồ Chí Minh*”, Tạp chí Khoa học Trường Đại học Sư phạm TP Hồ Chí Minh, 19(11), 1941-1951.

Nguyễn Văn Hiến, Nguyễn Thị Thu Huyền, Đào Thị Duy Duyên, Nguyễn Thị Thu Trang, & Đặng Ánh Hồng (2020), “*Thực trạng hoạt động trải nghiệm khoa học ngoài giờ lên lớp cho học sinh ở một số trường tiểu học tại thành phố Hồ Chí Minh*”, Tạp chí Khoa học Trường Đại học Sư phạm TP Hồ Chí Minh, 18(2), 248-257.